

preek ds. Eddy Reefhuis, Oude Kerk Amsterdam, 13 aug 2017

Jezus loopt over het water!

Dat kan helemaal niet, maar hij doet het. En hij nodigt ons uit om het ook te doen.

En het enige wat we daarvoor nodig hebben is een beetje vertrouwen.

Zo zou ik tenminste het liefste die laatste zin lezen die Jezus tegen Petrus zegt, als die, als altijd haantje de voorste van de leerlingen om aan alle anderen te laten zien hoe het zit, overboord stapt en inderdaad Jezus kan volgen – totdat hij bang wordt en dreigt te verdrinken.

‘Kleingelovige’ zegt Jezus tegen hem, terwijl hij hem vastgrijpt en met hem in de boot gaat.

Dat ‘kleingelovige’ heb ik eigenlijk altijd als een verwijt begrepen – niet zo’n wonder natuurlijk, in een kerk waarin alles staat of valt met of je wel of niet geloof hebt, of ook: wel of niet genoeg geloof.

Maar eigenlijk is hier van verwijt geen sprake, integendeel: Jezus neemt hem bij de hand, en daar maakt dat zinnetje met dat kleingelovige deel van uit. Geen verwijt, eerder wat plagerig, lijkt mij bij nader inzien: toch niet genoeg vertrouwen?

Want, dat weet u misschien wel, dat woord dat wij vaak met geloof vertalen, dat betekent in het Grieks, de taal waarin het evangelie oorspronkelijk is geschreven, net zo goed: vertrouwen.

En om dat vertrouwen gaat het nu. En dan gaat het erin het evangelie eigenlijk nooit om, dat je een groot geloof, een groot vertrouwen moet hebben. Integendeel: al had je maar geloof als een mosterdzaadje – dat is al genoeg.

En dat klopt. Ook bij Paulus, de deskundige bij uitstek als het gaat om geloof en vertrouwen, gaat het er nooit om dat je een groot geloof, veel vertrouwen moet hebben. ‘Heb maar vertrouwen’, alsof dat vanzelf zou spreken – zo onnozel zijn ze in de bijbel echt niet. Daarvoor weten ze veel te goed, hoe vaak mensen in de steek worden gelaten en hoe erg het dan mis gaat. Positief denken, daar zien ze in de bijbel niet zoveel reden voor.

Als Paulus en de anderen dan toch van vertrouwen durven te spreken, dat je dat mag hebben, gaat het nooit om groot of vanzelfsprekend vertrouwen, maar altijd om van dat hele nauwkeurige en zorgvuldige vertrouwen, omdat het is gebaseerd op een heel precies fundament: Jezus’ dood en opstanding.

Geen sprake van, dat we aan alle moeite en ellende maar even niet moeten denken, integendeel: dat staat onontkoombaar in het midden, in al zijn dodelijke consequenties. Alleen: dat is niet het enige, en ook niet het laatste. In plaats te concluderen dat het toch nooit wat zal worden, is die vaak zo dodelijke moeite en ellende nu juist reden te meer om het wèl anders te willen; en dat o zo wonderlijke, ongrijpbare evangelie van Jezus’ opstanding geeft net dat beetje moed om niet alleen te willen dat het anders wordt, maar daar naar ook naar op zoek te gaan, waar dat dan gebeurt, al begonnen is.

Om dat kleine beetje vertrouwen gaat het. En dat dat genoeg kan zijn, snap je als je ziet waar het voor moet helpen. Petrus’ angst komt niet, omdat hij ineens bedenkt dat dat helemaal niet kan: over water lopen, nee, er staat: hij zag de wind. Veel minder fundamenteel, veel alledaagser – van die tegenwind hadden ze ook al last toen ze nog in de boot bezig waren naar de overkant te komen.

Zoals ook Jezus niet is overleden omdat mensen eenmaal sterfelijk zijn, maar aan dat

even herkenbare als onbegrijpelijke kwaadaardige mengsel van vrome eigendunk en de waan van de dag dat iedereen in zijn greep krijgt zodat ze meedoen en pas na drie dagen zich verbijsterd afvragen, wat ze in Godsnaam hebben gedaan.

En ik zie voor me, hoe als dat aan de hand is, een klein beetje vertrouwen genoeg kan zijn om de betovering te doorbreken, en mensen te zoeken en te vinden die niet meegaan in de gekte – hoe dan de angst – nou, de angst is niet verdwenen; maar doorbroken is die wel.

Dat is, geloof ik, de boodschap van het evangelieverhaal van vandaag: stap uit je angst.

En als ik bedenk hoe vaak zo'n schip, met Jezus' leerlingen aan boord, en Jezus zelf, beeld is van de kerk – ja, niet in de uitleg van dit verhaal natuurlijk, maar op erg veel andere plaatsen – dan geloof ik dat 'stap uit je angst' in het evangelie van vandaag misschien ook betekent: stap uit je kerk.

Ik zeg het met aarzeling. Want af en toe is nu juist de kerk, niet in de laatste plaats deze Oude Kerk precies de plaats waar me dat overkomt: dat ik uit mijn angst wordt bevrijd en in de ruimte gezet. En dat wil ik natuurlijk niet kwijt.

Maar ik zeg het toch: stap uit je angst betekent misschien ook: stap uit je kerk.

Omdat het daarbuiten meevalt? Nou – dat zou ik niet helemaal uitsluiten. Kijk naar ons Jona-verhaal van vandaag. Daar heb je die heidense zeelui waar Jona is heen gevlucht om aan zijn God te ontkomen. En heidenen – als iets hen kenmerkt is het wel, dat ze als het erop aankomt bereid zijn een ander op te offeren aan hun eigen bestaan. En kijk dan eens die zeelui rond Jona! Niks opofferen als ze horen dat het Jona's schuld is, deze storm! Die roeien voor wat ze waard zijn. En als dat dan uiteindelijk toch zinloos blijkt te zijn, bidden ze zich de vellen van de knieën voordat ze dan uiteindelijk toch maar doen wat moet gebeuren: Jona overboord. Dus – schrijf de boze buitenwereld niet te snel af.

Maar, eerlijk is eerlijk: de kans dat het niet meevalt is veel groter. Maar daarmee is er niet minder reden om buiten de kerk je heil te zoeken. Want die opstanding uit de doden, die erkenning van wat er allemaal mis is en misgaat, en je daar juist daarom niet bij neerleggen maar met des te meer reden op zoek te gaan naar hoe dan wel – dat moet nu juist buiten de kerk, in de wereld waar worden of niet. Als het alleen in de kerk waar is – dan blijft het dode letter.

En ja, dan is het erg prettig als er ook een plek is waar je met anderen kunt delen wat je op zoek naar die opstanding is overkomen, en je successen en je mislukkingen – want die zijn er ook! – worden herkend en erkend; en daar dan opnieuw dat wonder gebeurt dat dat niet betekent dat je de moed maar moet laten zakken, maar je bij de hand wordt genomen met het evangelie van opstanding en de belofte daarvan – ik hoop natuurlijk, dat de kerk zo'n plek is.

Maar zelfs dan, juist ook als de kerk die onmisbare functie goed vervult – juist ook dan bedreigt ons het gevaar, dat we die zeldzame plek koesteren en bang worden die te verliezen – en er alsnog in opgesloten raken. En dan moeten we er dus alsnog uit stappen om verder te komen.

Als we dus de kerk niet helemaal achter ons willen laten, maar daarmee verder kunnen en verder komen, dan is het van levensbelang, dat die opener wordt dan we nu zijn, toegankelijker, voor een diverser publiek.

Geen groot geloof als voorwaarde om er mee te mogen doen, maar nu juist net dat kleine beetje vertrouwen als resultaat, bijvoorbeeld.

En het betekent vermoedelijk ook, dat onze vieringen opener, toegankelijker moeten worden. Hoe dan – nou, ik zou liever niet minder bidden. Het evangelie eerder uit om meer te vragen dan minder.

En na deze bijbelverhalen zou ik de bijbel ook niet graag missen – waar vind je zulke verhalen van heidenen die de vromen op het rechte pad helpen, om van opstanding uit de dood maar te zwijgen.

Maar het zou wel helpen, misschien, als we wat beter zouden begrijpen dat zulke verhalen en zulk bidden andere verhalen en andere vragen – en dank en woede enzovoort – niet uitsluiten maar nu juist oproepen, en we in onze vieringen dan voor zulke andere verhalen en andere ervaringen ook ruimte maken, die hier ook tot klinken komen, andere muziek ook.

Niet alleen om zo beter onze taak in deze wereld beter te doen, het geheim waarvan we leven veel meer met anderen te delen, maar ook om zo zelf van de beklemming die de kerk te vaak ook is bevrijd te worden – in de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Amen.